

راهنمای ایزو ۷۳
مدیریت ریسک – واژه‌نامه

فهرست مطالب

۲	پیشگفتار.....	۲
۲	مقدمه.....	۲
۳	حدود و ثغور.....	۳
۳	۱. واژه‌های مربوط به ریسک.....	۳
۴	۲. واژه‌های مربوط به مدیریت ریسک.....	۴
۵	۳. واژه‌های مربوط به فرآیند مدیریت ریسک.....	۵
۱۴	منابع.....	۱۴

پیشگفتار

ایزو (سازمان بین‌المللی استاندارد) فدراسیونی بین‌المللی از موسسات استاندارد ملی کشورها است. کار تهیه استانداردهای بین‌المللی معمولاً از طریق کمیته‌های فنی صورت می‌گیرند. هر کشور عضو ایزو که به موضوعی که کمیته فنی برای آن تشکیل شده است علاقه‌مند است می‌تواند در آن کمیته عضو داشته باشد. سازمان‌ها بین‌المللی، اعم از دولتی و غیردولتی با هماهنگی ایزو می‌توانند در این کمیته‌ها شرکت نمایند. ایزو همکاری نزدیکی با کمیسیون بین‌المللی الکتروتکنیکال^۱ در کلیه امور استانداردهای الکتروتکنیکال دارد.

استانداردهای جهانی براساس قوانین موجود در بخش دوم دستور ایزو و ای ای سی تهیه می‌شوند. وظیفه اصلی کمیته‌های فنی تهیه استانداردهای بین‌المللی است. پیش‌نویس استانداردهای بین‌المللی برای رای‌گیری بین سازمان‌های استاندارد کشورهای عضو توزیع می‌شود. انتشار یک استاندارد بین‌المللی منوط به تایید ۷۵ درصد اعضای شرکت‌کننده در رای‌گیری می‌باشد.

توجه استفاده‌کنندگان از این استاندارد را به این نکته جلب می‌نمائیم که بخش‌هایی از این استاندارد ممکن است تحت پوشش قوانین مربوط به ثبت اختراعات باشد. ایزو مسئولیت شناسایی تمام و یا بخشی از چنین حقوقی را برعهده نمی‌گیرد.

راهنمای ایزو ۷۳ توسط گروه کاری هیات مدیریت فنی ایزو در زمینه مدیریت ریسک تهیه شده است. اولین نسخه راهنمای ایزو ۷۳ جایگزین راهنمای ایزو/آی ای سی^۲ ۲۰۰۲ که بصورت فنی بازنگری شده است می‌شود.

مقدمه

این راهنما-واژه نامه پایه‌ای را برای ایجاد درک و فهم یکسان از مفاهیم و اصطلاحات موجود در سازمان‌ها، فعالیت‌ها و در میان انواع مختلف کاربردها در مدیریت ریسک فراهم می‌کند. در زمینه واژه‌های مدیریت ریسک، انتظار می‌رود که اولویت به استفاده از تعاریف ارائه شده در این راهنما داده شود.

مدیریت ریسک بستگی زیادی به نوع کاربرد دارد. بنابراین در مواردی لازم است اصطلاحات استفاده شده در این راهنما ضمیمه کارها شوند. زمانیکه واژه‌های مربوط به مدیریت ریسک در یک استاندارد استفاده می‌شوند لازم است معنایی که واژه‌ها در حوزه مربوطه می‌دهند غلط برداشت نشده، اشتباه و مخلوط نشوند. علاوه بر آنکه سازمان‌ها به مقابله با تهدیدات برای تحقق اهدافشان می‌پردازند، سازمان‌ها همچنین از طریق اجرای فرآیندهای مدیریت ریسک به صورتی یکپارچه به بهبود مدیریت فرصت‌ها در سازمان کمک می‌کنند. بنابراین واژه‌ها و اصطلاحات بکار گرفته شده در این راهنما وسیع‌تر از آنهایی که در راهنمای ایزو ای ای سی^۳ ۵۱ ارائه شده‌اند

¹ International Electrotechnical Commission (IEC)

² ISO/IEC Guide 73:2000

³ ISO/IEC Guide 51

مانند تعریف ریسک صرفاً در مورد حادثه‌هایی که پیامدهای منفی دارند می‌باشد. از آنجا که سازمان‌ها به سرعت در حال پیاده‌سازی شیوه‌های جامع‌تر مدیریت ریسک می‌باشند به همین دلیل این راهنما همه کاربردها و بخش‌ها را در بر می‌گیرد.

این راهنما عمومی و کلی است و به گونه‌ای تنظیم شده است که حوزه مدیریت ریسک در مفهوم عمومی آن را در برگیرد. واژه‌ها و اصطلاحات به ترتیب زیر در راهنما آورده شده‌اند:

- واژه‌های مربوط به ریسک
- واژه‌های مربوط به مدیریت ریسک
- واژه‌های مربوط به فرآیند مدیریت ریسک
- واژه‌های مربوط به ارتباطات و مشاوره
- واژه‌های مربوط به سنجش ریسک
- واژه‌های مربوط به شناسایی ریسک
- واژه‌های مربوط به تحلیل ریسک
- واژه‌های مربوط به ارزیابی ریسک
- واژه‌های مربوط به درمان ریسک
- واژه‌های مربوط به نظارت و بررسی

مدیریت ریسک – واژه نامه

حدود و ثغور^۱

این راهنما تعاریف واژه‌های عمومی مربوط به مدیریت ریسک را ارائه می‌دهد. هدف این راهنما ترغیب فهم یکسان و سازگار و ایجاد روشی هماهنگ برای شرح فعالیت‌های مربوط به مدیریت ریسک و استفاده از واژه‌ها و اصطلاحات یکسان در فرآیندها و چهارچوب‌های مربوط به مدیریت ریسک می‌باشد.

این راهنما قرار است توسط افراد زیر استفاده شود:

- کسانی که درگیر مدیریت ریسک هستند؛
- کسانی که درگیر فعالیت‌های استاندارد ایزو و سایر استانداردهای مربوط هستند؛
- تهیه‌کنندگان استانداردهای ملی و یا بخشی، دستورالعمل‌ها، راهنماها، کدهای عملی مربوط به مدیریت ریسک.

برای اصول و خط‌مشی‌های مدیریت ریسک به ایزو ۳۱۰۰۰ که در سال ۲۰۰۹ منتشر شده است ارجاع داده

می‌شود.

۱. واژه‌های مربوط به ریسک

¹ Scope

۱.۱

ریسک^۱

تاثیر عدم اطمینان^۲ بر اهداف^۳

نکته ۱، منظور از تاثیر فاصله گرفتن از اهداف است - مثبت یا منفی

نکته ۲، اهداف جنبه‌های گوناگونی می‌توانند داشته باشند (مانند مالی، ایمنی، بهداشتی و محیطی) و می‌توانند

در سطوح مختلف اعمال گردند (مانند سطوح استراتژیک، کل سازمان، محصول و فرآیند)

نکته ۳، ریسک اغلب با مراجعه به حوادث بالقوه و پیامدها و یا ترکیبی از این دو تبیین می‌شود.

نکته ۴، ریسک اغلب به صورت ترکیبی از پیامدهای حادثه (شامل تغییر در شرایط) و احتمال وقوع آن حادثه

بیان می‌شود.

نکته ۵، عدم اطمینان حالتی است که در آن کمبود اطلاعات، هرچند جزئی، در زمینه فهم و یا آگاهی از یک

حادثه، پیامدها و یا احتمال وقوع آن وجود داشته است.

۲. واژه‌های مربوط به مدیریت ریسک

۲.۱

مدیریت ریسک^۴

۲.۱.۱

چهارچوب مدیریت ریسک^۵

مجموعه‌ای از اجزاء که زیربناها و ترتیبات سازمانی برای طراحی، اجرا، نظارت، بررسی و بهبود مستمر

مدیریت ریسک در تمامی سازمان را فراهم می‌آورند.

نکته ۱، زیربناها شامل سیاست، اهداف، مأموریت‌ها و تعهدات لازم برای مدیریت کردن ریسک می‌باشند.

نکته ۲، ترتیبات سازمانی شامل برنامه‌ها، روابط، مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی^۶، منابع، فرآیندها و فعالیت‌ها

می‌شوند.

نکته ۳، چهارچوب مدیریت ریسک در درون استراتژی‌ها، سیاست‌ها و رویه‌های کلی سازمان قرار دارد.

۲.۱.۲

سیاست مدیریت ریسک

عبارت و یا سندی که نیت و جهت‌گیری کلی سازمان در رابطه با مدیریت ریسک را منعکس می‌کند.

۲.۱.۳

---

¹ Risk

² Uncertainty

³ Objectives

⁴ Risk management

⁵ Risk management framework

⁶ Accountabilities

برنامه مدیریت ریسک

طرحی در درون چهارچوب مدیریت ریسک که روش، اجزاء مدیریت و منابع مورد استفاده در مدیریت کردن ریسک را مشخص می‌کند.

نکته ۱، اجزاء مدیریت بطور معمول شامل رویه‌ها، کارها، تقسیم کارها، زمان‌بندی و سلسله مراتب امور می‌شود.

نکته ۲، برنامه مدیریت ریسک می‌تواند در مورد یک حصول خاص، فرآیند یا پروژه، تمام و یا بخشی از سازمان اعمال شود.

۳. واژه‌های مربوط به فرآیند مدیریت ریسک

۳.۱

فرآیند مدیریت ریسک^۱

کاربرد سیستماتیک سیاست‌ها، اقدامات و فعالیت‌های مدیریتی در زمینه‌های ارتباطی، مشاوره‌ای، زمینه‌سازی و شناسایی، تحلیل، ارزیابی، مقابله، نظارت و بررسی ریسک.

۳.۲ واژه‌های مربوط به ارتباطات و مشاوره

۳.۲.۱

مشاوره و ارتباطات^۲

فرآیندهای مستمر و دائمی که یک سازمان برای تهیه، توزیع و دستیابی به اطلاعات و وارد شدن به گفتگو با طرف‌های ذینفع در ارتباط با مدیریت ریسک بکار می‌گیرد.

نکته ۱، اطلاعات می‌تواند در مورد وجود، ماهیت، شکل، احتمال^۳، بزرگی، ارزیابی، قابل قبول بودن و نحوه مهار و درمان ریسک در مدیریت ریسک باشد.

نکته ۲، مشاوره فرآیندی دوطرفه از برقراری ارتباط با تبادل اطلاعات بین سازمان و طرف‌های ذینفع در هر زمینه پیش از تصمیم‌گیری و یا جهت‌گیری در آن زمینه می‌باشد.

مشاوره عبارت است از:

• فرآیندی که بر تصمیم‌گیری از طریق تاثیرگذاری^۴ و نه اعمال قدرت اثر می‌گذارد؛

• داده‌ای که برای تصمیم‌گیری و نه تصمیم‌گیری مشترک بکار گرفته می‌شود.

۳.۲.۱.۱

گروه ذینفع^۵

---

¹ Risk management process

² Consultation and communication

³ Likelihood

⁴ Influence

⁵ Stakeholder

فرد و یا سازمانی که می‌تواند بر یک تصمیم و یا فعالیت اثر گذاشته، از آن متاثر شده و یا تصور متاثر شدن از آن را داشته باشد.

نکته تصمیم‌گیرنده می‌تواند ذینفع هم باشد.

۳.۲.۱.۲

برداشت و تصور از ریسک^۱

دید و برداشت گروه‌های ذینفع نسبت به ریسک

نکته، برداشت و تصور از ریسک منعکس‌کننده نیازها، مسائل، دانش، عقیده و ارزش‌های گروه‌های ذینفع است.

۳.۳ واژه‌های مربوط به زمینه و محیط

۳.۳.۱

زمینه‌سازی^۲

شناخت و تعریف پارامترهای درونی و بیرونی که سازمان باید برای مدیریت ریسک، تعیین حدود و ثغور و معیارهای ریسک و سیاست مدیریت ریسک در نظر گیرد.

۳.۳.۱.۱

زمینه بیرونی^۳

محیط بیرونی که سازمان در آن به دنبال رسیدن به اهدافش می‌باشد.

نکته، زمینه بیرونی شامل موارد زیر می‌شود:

- محیط فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، قانونی، مقرراتی، مالی، فنی، اقتصادی، طبیعی و رقابتی؛
- روندها و محرکه‌هایی که بر اهداف سازمان تاثیر گذارند؛
- روابط با گروه‌های ذینفع بیرونی و دیدگاهها و ارزش‌های آنها؛

۳.۳.۱.۲

زمینه درونی^۴

محیط درونی که سازمان در آن دنبال رسیدن به اهدافش می‌باشد.

نکته، زمینه دورنی شامل موارد زیر می‌شود:

- اداره، ساختار سازمانی، وظایف و مسئولیت‌ها؛
- سیاست‌ها، اهداف و استراتژی‌های موجود برای رسیدن به آنها؛
- توانایی‌ها، برحسب منابع، دانش و آگاهی (مانند سرمایه، وقت، مردم، فرآیندها، سیستم‌ها و تکنولوژی)؛
- سیستم‌های اطلاعاتی، جریان اطلاعات، فرآیندهای تصمیم‌گیری مربوطه (رسمی و غیر رسمی)؛

---

¹ Risk perception

² Setting the context

³ External context

⁴ Internal context

- درک و برداشت و ارزش‌های گروه‌های ذینفع درونی و روابط با آنها
- فرهنگ سازمان
- استانداردها، راهنماها و مدل‌های بکارگرفته شده توسط سازمان.

۳.۳.۱.۳

معیارهای ریسک^۱

معیارها و نقاط مبنایی که اندازه و اهمیت ریسک در مقایسه با آنها سنجیده می‌شود. نکته ۱، معیارهای ریسک بر مبنای اهداف سازمان و زمینه‌های درونی و بیرونی بنا نهاده می‌شوند. نکته ۲، معیارهای ریسک می‌توانند از استانداردها، قوانین، سیاست‌ها و سایر ملزومات اتخاذ شوند.

۳.۴ واژه‌های مربوط به سنجش ریسک

۳.۴.۱

سنجش ریسک^۲

فرآیند کلی شناسایی ریسک^۳، تحلیل ریسک^۴، و ارزیابی ریسک^۵

۳.۵ واژه‌های مربوط به شناسایی ریسک

۳.۵.۱

شناسایی ریسک

فرآیند پیدا کردن، تشخیص دادن و تشریح ریسک
نکته ۱، شناسایی ریسک شامل تعیین منابع ریسک^۶، سوانح و علل و پیامدهای بالقوه آنها می‌باشد.
نکته ۲، شناسایی ریسک می‌تواند از طریق داده‌های تاریخی، تحلیل‌های نظری، نظرات کارشناسان و افراد مطلع و نیازهای افراد ذینفع صورت گیرد.

۳.۵.۱.۱

توصیف ریسک^۷

عبارتی منظم که معمولاً شامل چهار عنصر است: منابع، حادثه‌ها، علل و پیامدها.

۳.۵.۱.۲

منبع ریسک^۸

عنصری که به تنهایی و یا با ترکیبی از عناصر دیگر دارای پتانسیل ذاتی در بروز و ظهور ریسک باشد.

---

¹ Risk criteria
² Risk assessment
³ Risk identification
⁴ Risk analysis
⁵ Risk evaluation
⁶ Risk sources
⁷ Risk description
⁸ Risk source

نکته منبع ریسک می تواند ملموس و یا ناملموس باشد.

۳.۵.۱.۳

حادثه^۱

وقوع و یا تغییر مجموعه مشخصی از شرایط و وضعیت ها.

نکته ۱، حادثه می تواند شامل یک و یا چند رویداد باشد و همچنین می تواند دلایل متعددی داشته باشد.

نکته ۲، حادثه می تواند شامل چیزی باشد که اتفاق نیفتد.

نکته ۳، حادثه گاهی اوقات ممکن است به عنوان سانحه و یا تصادف نیز مورد اشاره قرار گیرد.

نکته ۴، یک حادثه بدون پیامدها را می توان به عنوان "حادثه عقیم" و یا "سانحه" و یا "نزدیک به سانحه" نام

برد.

۳.۵.۱.۴

مخاطره^۲

منبع صدمات بالقوه

نکته، مخاطره می تواند منبع یک ریسک باشد.

۳.۵.۱.۵

صاحب ریسک^۳

فرد و یا نهادی که مسئولیت و اختیارات مدیریت ریسک را برعهده دارد.

۳.۶ واژه های مربوط به تحلیل ریسک

۳.۶.۱

تحلیل ریسک

فرآیند شناخت ماهیت ریسک و تعیین سطح ریسک^۴

نکته ۱، تحلیل ریسک پایه و اساس ارزیابی ریسک و تصمیم گیری در زمینه مقابله و درمان ریسک^۵ را تشکیل

می دهد.

نکته ۲، تحلیل ریسک شامل تخمین ریسک می شود.

۳.۶.۱.۱

احتمال وقوع^۶

شانس وقوع چیزی.

---

¹ Event

² Hazard

³ Risk owner

⁴ Risk level

⁵ Risk treatment

⁶ Likelihood

نکته ۱، در واژه شناسی مدیریت ریسک، لغت "احتمال وقوع" برای بیان شناس وقوع چیزی بکار گرفته می‌شود، اعم از آنکه به صورت عینی و یا ذهنی تعریف، اندازه‌گیری و یا تعیین شود و یا به صورتی کلی و یا ریاضی توصیف شود (مانند احتمال و یا فراوانی در دوره زمانی معین).

نکته ۲، واژه احتمال وقوع معادل مشابه مستقیمی در برخی زبان‌ها ندارد و بنابراین از واژه احتمال آماری^۱ به جای آن استفاده می‌شود. در زبان انگلیسی واژه احتمال آماری اغلب به صورت ریاضی بیان می‌شود. بنابراین، در واژه شناسی مدیریت ریسک "احتمال وقوع" با این نیت بکار گرفته می‌شود که همان معنای احتمال آماری در سایر زبان‌های بجز انگلیسی را دارد.

۳.۶.۱.۲

معرض خطر^۲

مقداری که یک سازمان ممکن است از یک حادثه متاثر شود.

۳.۶.۱.۳

پیامد^۳

نتایج و خروجی‌های یک حادثه (۲.۱۷) که بر اهداف اثر گذارند.

نکته ۱، حادثه می‌تواند منجر به دامنه وسیعی از پیامدها شود.

نکته ۲، پیامد می‌تواند قطعی و غیرقطعی باشد و می‌تواند تاثیرات مثبت و یا منفی بر اهداف داشته باشد.

نکته ۳، عواقب می‌توانند به صورت کمی و یا کیفی بیان شوند.

نکته ۴، پیامدهای اولیه می‌توانند از طریق اثرات بعدی گسترش یابند.

۳.۶.۱.۴

احتمال آماری^۴

معیاری برای شانس وقوع که به صورت عددی بین صفر تا یک جایی که صفر عدم احتمال وقوع و وقوع حتمی را نشان می‌دهد.

نکته به تعریف ۳.۶.۱.۱.۱ مراجعه کنید.

۳.۶.۱.۵

فراوانی^۵

تعداد حوادث و یا پیامدها به ازاء یک واحد مشخص زمان

نکته، فراوانی می‌تواند در مورد حوادث گذشته و یا حوادث بالقوه آتی که بتوان آن را به صورت احتمال

وقوع و یا احتمال آماری بکار گرفته شود.

۳.۶.۱.۶

---

¹ Probability

² Exposure

³ Consequence

⁴ Probability

⁵ Frequency

آسیب پذیری^۱

خصایص ذاتی چیزی که به دلیل قرار گرفتن در معرض یک منبع ریسک بتواند دچار یک حادثه با پیامدهای آن بشود.

۳.۶.۱.۷

ماتریس ریسک^۲

ابزار رتبه‌بندی و نمایش ریسک از طریق تعریف دامنه پیامدها و احتمال وقوع

۳.۶.۱.۸

سطح ریسک^۳

اندازه ریسک (۲.۱) یا ترکیبی از ریسک‌ها که به صورت ترکیبی از پیامدها و احتمال وقوع آنها بیان می‌شوند.

۳.۷ واژه‌های مربوط به ارزیابی ریسک

۳.۷.۱

ارزیابی ریسک^۴

فرآیند مقایسه نتایج سنجش ریسک با معیارهای ریسک برای تعیین قابل قبول بودن و یا نبودن ریسک. نکته ارزیابی ریسک به تصمیم‌گیری در مورد نحوه مقابله و بر خورد با ریسک کمک می‌کند.

۳.۷.۱.۱

بینش ریسک^۵

روش سازمان برای ارزیابی و درنهایت پیگیری، مراقبت، قبول و یا پرهیز از ریسک

۳.۷.۱.۲

اشتهای ریسک^۶

مقدار و نوع ریسکی که یک سازمان تمایل به تحمل و نگهداری آن دارد.

۳.۷.۱.۳

ظرفیت تحمل ریسک^۷

میزان آمادگی گروه‌های ذینفع سازمان برای تحمل ریسک بعد از اعمال روش‌های مهار و کنترل ریسک به منظور دستیابی به اهداف

منظور دستیابی به اهداف

نکته، ظرفیت تحمل ریسک می‌تواند تحت تاثیر الزامات قانون و مقرراتی باشد.

۳.۷.۱.۴

---

¹ Vulnerability

² Risk matrix

³ Risk level

⁴ Risk evaluation

⁵ Risk attitude

⁶ Risk appetite

⁷ Risk tolerance

ریسک‌گریزی^۱

خصوصیت فرار کردن از ریسک

۳.۷.۱.۵

ادغام کردن ریسک^۲

ترکیب تعدادی از ریسک‌ها به یک ریسک به منظور تهیه درک کامل‌تر کل ریسک

۳.۷.۱.۶

پذیرش ریسک^۳

تصمیم آگاهانه برای قبول یک ریسک مشخص

نکته ۱، پذیرش ریسک ممکن است بدون وجود کنترل‌های ریسک و یا درحین دوره درمان و مقابله با ریسک

نکته ۲، ریسک‌های پذیرفته شده مشمول نظارت و بررسی می‌باشند.

۳.۸ واژه‌های مربوط به مقابله و درمان ریسک

۳.۸.۱

درمان ریسک^۴

فرآیند اصلاح^۵ ریسک

نکته ۱، مقابله و درمان شامل موارد زیر می‌باشد:

- اجتناب از ریسک از طریق تصمیم به شروع نکردن و یا ادامه ندادن فعالیتی که باعث ظهور ریسک می‌شود
- قبول و یا افزایش ریسک به منظور دستیابی به یک فرصت
- حذف و از بین بردن منبع ریسک
- تغییر احتمال
- تغییر پیامدها
- تقسیم ریسک با گروه و یا گروه‌های دیگر (شامل قراردادهای و تأمین مالی ریسک)
- و

• نگهداری ریسک از طریق تصمیم‌گیری آگاهانه

نکته ۲، روش‌های مقابله با ریسک که با پیامدهای منفی سروکار دارند برخی اوقات به عنوان روش‌های

"کاهش اثرات ریسک"^۶، روش‌های "پیشگیری ریسک"^۷، و یا روش‌های "کاهش ریسک"^۸ شناخته می‌شوند.

---

¹ Risk aversion
² Risk aggregation
³ Risk acceptance
⁴ Risk treatment
⁵ Modify
⁶ Risk mitigation
⁷ Risk prevention
⁸ Risk reduction

نکته ۳، روش‌های مقابله با ریسک ممکن است ریسک‌های جدیدی ایجاد کرده و یا ریسک‌های موجود را اصلاح نمایند.

۳.۸.۱.۱

کنترل^۱

روش و یا اقدامی که ریسک را اصلاح می‌کند.

نکته ۱، کنترل‌ها شامل هر فرآیند، سیاست، ابزار، اقدام و یا سایر اعمالی که ریسک را اصلاح می‌کند می‌شوند. نکته کنترل‌ها همیشه دارای اثرات اصلاحی مورد نظر و یا پیش‌بینی شده بر ریسک نیستند.

۳.۸.۱.۲

اجتناب از ریسک^۲

تصمیم آگاهانه برای درگیر نشدن و یا بیرون رفتن از فعالیتی که سازمان را در معرض ریسک خاصی قرار می‌دهد.

نکته، اجتناب از ریسک می‌تواند براساس ارزیابی ریسک و یا الزامات قانون و مقرراتی باشد.

۳.۸.۱.۳

تقسیم ریسک^۳

نوعی روش درمان و مقابله با ریسک که شامل توزیع ریسک با سائری طبق قرارداد می‌باشد.

نکته ۱، الزامات قانونی ممکن است تقسیم ریسک را محدود، ممنوع و یا اجباری نمایند.

نکته ۲، تقسیم ریسک می‌تواند از طریق بیمه و یا سایر اشکال قرارداد صورت پذیرد.

نکته ۳، میزان تقسیم ریسک بستگی به واضح بودن و قابل اعتماد بودن قراردادهای تقسیم ریسک دارد.

نکته ۴، انتقال ریسک^۴ نوعی از تقسیم ریسک است.

۳.۸.۱.۴

تامین مالی ریسک^۵

نوعی از روش درمان و مقابله با ریسک شامل قراردادهای ضروری برای تهیه منابع مالی برای تامین یا اصلاح پیامدهای مالی در صورتی که رخ دهند.

۳.۸.۱.۵

نگهداری ریسک^۶

قبول منافع بالقوه و یا زیان‌های وارده در اثر ریسک معین.

نکته ۱، نگهداری ریسک شامل قبول ریسک‌های باقیمانده نیز می‌شود.

---

¹ Control

² Risk avoidance

³ Risk sharing

⁴ Risk transfer

⁵ Risk financing

⁶ Risk retention

نکته ۲، سطح ریسک نگهداری شده بستگی به معیارهای ریسک دارد.

۳.۸.۱.۶

ریسک باقیمانده^۱

مقدار ریسکی که بعد از اعمال روش‌های مقابله و درمان ریسک باقی می‌ماند.

نکته ۱، ریسک باقیمانده ممکن است شامل ریسک‌های شناسایی نشده نیز باشد.

نکته ۲، ریسک باقیمانده می‌تواند شامل ریسک نگهداری شده^۲ هم بشود.

۳.۸.۱.۷

تاب آوری^۳

ظرفیت تطبیق سازمان در محیط‌های پیچیده و در حال تغییر.

۳.۸.۲ واژه‌های مربوط به نظارت و بررسی

۳.۸.۱.۲

نظارت^۴

چک کردن مستمر و دائمی، نظارت، مشاهده نقادانه و تعیین وضعیت به منظور شناسایی هرگونه تغییر جهت از سطح عملکرد مطلوب یا مورد انتظار.

نکته، انتظار می‌تواند در مورد چهارچوب مدیریت ریسک، فرآیند مدیریت ریسک، ریسک و یا کنترل بکار

گرفته شود.

۳.۸.۲.۲

بررسی^۵

فعالیتی که به منظور تعیین مناسب بودن، درست بودن و کارایی موضوع مورد نظر برای تحقق اهداف تعیین شده بکار گرفته می‌شود.

نکته، بررسی می‌تواند در مورد چهارچوب مدیریت ریسک، فرآیند مدیریت ریسک و ریسک بکار برده شود.

۳.۸.۲.۳

گزارش‌دهی ریسک^۶

نوعی از ارتباطات که به منظور اطلاع‌رسانی به گروه‌های ذینفع داخلی و خارجی از طریق ارائه اطلاعات در مورد وضعیت فعلی ریسک و مدیریت آن صورت می‌گیرد.

۳.۸.۲.۴

ثبت ریسک^۱

---

¹ Residual risk

² Retained risk

³ Resilience

⁴ Monitoring

⁵ Review

⁶ Risk reporting

ثبت اطلاعات درباره ریسک‌های شناسایی شده.

۳.۸.۲.۵

شرح ریسک^۲

تشریح و توصیف مجموعه‌ای از ریسک‌ها

نکته، مجموعه ریسک‌ها می‌توانند شامل آنهایی که به کل سازمان، بخشی از سازمان و غیره مرتبط می‌شوند باشد.

۳.۸.۲.۶

حسابرسی مدیریت ریسک

فرآیند سیستماتیک، مستقل و مستند برای جمع‌آوری شواهد و ارزیابی عینی به منظور تعیین اینکه تا چه اندازه چهارچوب مدیریت ریسک و یا هر قسمت از آن کارا و مناسب است.

منابع

- [1] ISO 704:2000, Terminology work — Principles and methods
- [2] ISO 860:1996, Terminology work — Harmonization of concepts and terms
- [3] ISO 3534-1:1993, Statistics — Vocabulary and symbols — Part 1: Probability and general statistical terms
- [4] ISO 9000:2000, Quality management systems — Fundamentals and vocabulary
- [5] ISO 10241:1992, International terminology standards — Preparation and layout
- [6] IEC 60050-191:1990, International Electrotechnical Vocabulary — Chapter 191: Dependability and quality of service
- [7] ISO/IEC Guide 2:1996, Standardization and related activities — General vocabulary
- [8] ISO/IEC Guide 51:1999, Safety aspects — Guidelines for their inclusion in standards

---

¹Risk register

² Risk profile